

פרפראות בפרשה

לעילוי נשמת
הרב חפץ בן אסתר זצ"ל

אדר התשפ"ה

מפטיר **כה אמר י-הוה צ-באות פקדתי** (שמואל א טו ב) א
ויאמר שמואל אל שאול אתי שלח י-הוה (שמואל א טו א) ס

פרשת תצוה – שבת זכור

עלון פרפראות בפרשה וחינוכי תורה מ'א' ועד ת' על פרשת השבוע עניינא דיומא מפרשי ומדרשי חז"ל
התשובות מסודרות לפי סדר א-ב

בפרשה 101 פסוקים = למלא

ואכלו אתם אשר פפר בהם למלא את ידם לקדש אתם וזר לא יאכל כי קדש הם. (כט לג)
בפרשת תצוה 7 מצוות, מתוכן 4 מצוות עשה ו-3 מצוות לא תעשה. (ספר החינוך)

עשה: עריכת נרות המקדש • לבישת בגדי כהונה • אכילת בשר חטאת ואשם • הקטרת קטורת. **לא תעשה:** שלא יזח החשן מעל האפוד • שלא לקרוע המעיל של כהנים • שלא להקטיר ולהקריב על מזבח הזהב.

פרשת זכור – טעם הקריאה לזכור מעשה עמלק, וקוראין אותה בשבת לפני פורים לסמוך אותה למעשה המן שהיה מזרע עמלק, כדי להקדים זכירת מחיית עמלק לעשייתה (משנ"ב או"ח תרפה א) וי"א שקריאת פרשת זכור היא מדאורייתא. (שו"ע שם ז)

שבת זכור – שבת זכור נפתח האור של פורים כי בשבת שלפני הפורים נפתח תמיד האור הזה להופיע עד י"ד וט"ו שהם ימי משתה ושמחה ובהם קוראים את המגילה. כי משנכנס אדר מרבין בשמחה ומתחיל להופיע אור מרדכי, לכן אמרו (משנה מגילה א א) **מגילה נקראת באחד עשר** פי' שהאור נגלה כל אחד עשר יום מ"ח עד יום אחד עשר שיוצא בבהירות ורשאי לקרות בו המגילה לבני כפרים והנה השל"ה הקדוש כתב רמז במשנה זאת כי י'א י'ב י'ג י'ד ט"ו עולה ס"ה מספר שם אדנ"י כי נתגלה שיש אדון בעולם וזה מגילה נקראת ע"י המספר הזה מגילה האדון לכל היצורים. (ספר עבודת ישראל פר' זכור - להמגיד מקוניץ')

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליה שמן זית נד כתית למאור להעלות נר תמיד. (כו כ)

לא הזכיר משה בזה הסדר (בפרשת תצוה) משא"כ בכל החומש שמשעה שנולד משה אין סדר שלא הזכיר בה (חוץ ממשנה תורה) והטעם משום שאמר (שמות לב לב) **מחני נא מספרך אשר כתבת** וקללת חכם אפילו על תנאי באה ונתקיים בזה. (זוהר הקד' פנחס רמ"ו, הרא"ש, בעה"ט)
והוא משום ד' באדר נופל בדרך כלל בשבוע של פרשת תצוה, והשי"ת הצופה ומביט עד סוף כל הדורות, ידע מראש כי ב' באדר יסתלק משה רבינו ע"ה, לזאת לא נזכר שמו בפרשה הזאת כדי לרמוז על זה.

בפרשת תצוה ק"א פסוקים – והטעם הוא משום שהנעלם משם משה הוא ק"א. הנסתר מהאות **מם** הוא גם כן מ', דהיינו ארבעים, והנסתר מאות **שין** הוא ין, כלומר ששים, והנסתר מאות **הא** הוא א', דכולם עולים בסך הכלל מנין ק"א. לרמזו שאע"פ שהחינוכיות של משה רבינו ע"ה היינו גופו הקדוש נעדר מאתנו, מכל מקום הפנימיות שלו דהיינו הרוחניות שלו שהיא התורה הקדושה שלימד לנו **תורה צוה לנו משה** עוד חיה עמנו וכל ימי עולם לא ישובתו. **מספרך** יכולה להיקרא **מספר כ'**, ופרשת תצוה היא הפרשה ה- 20 מתחילת התורה. (מגלה עמוקות, הגר"א)

טעם נוסף – לפי שהיה למשה להיות כהן ואהרן לוי, דכתיב (שמות ד יד) **הלא אהרן אחיך הלוי**, ומשה אמר (שם יג) **שלח נא ביד תשלח**, כלומר שלח נא ביד אהרן, [אותיות א"ת ב"ש ת"צ ג"ט], ובשביל זה נעשה משה לוי ואהרן כהן, ולפיכך לא נזכר משה בזה הפרשה לפי שיש בה בגדי כהונה ואורים ותומים, וכשם שלא נזכר משה בזה הפרשה, כך לא הוזכר אהרן בפרשת תרומה, לפי שכשידע אהרן שיש להביא נדבה לעשות משכן ואהרן נכנס שם, ואבני שהם לצורך אהרן, נסתלק, שלא יאמר כמו שאמרו קרח דתן ואבירים, שלא מפי הגבורה היו הדברים. (ילקוט האזובי)

מחני נא אותיות **מי נח** – מה השיב הקדוש ברוך הוא לנח פשיעא מהמכה ונראה את העולם קרב, והתחיל לבכות לפניו ואמר: רבוננו של עולם, נקראת רחום, הנה לך לרחם על ברייתך וכו'. השיבו הקדוש ברוך הוא ואמר: רועה שוטה, עכשיו אתה אומר את זה? למה לא אמרת בשעה שאמרתי לך כי אתה ראיתי צדיק לפני וגו', ואחר הנני מביא את המבול מים, ואחר כך עשה לך תבת עצי גפר? כל זה התעבכתי ואמרתי לך כדי שתבקש רחמים על העולם, ומאז ששמעת שתנצל בתבה, לא נכנס בלבך לבקש רחמים על ישוב העולם, ונעשית תבה ונצלית, וכעת, אחר שנאבד העולם, פתחת פיה לומר לפני בקשות ותחנונים? פיון שראה נח כך, הקריב קרבנות ועולות, שפתוב (בראשית ח) וניקח מפל תבהמה תטהרה ומפל העוף תטהר וגומר. (זוהר ח"א ס"ז ב מתורגם)

משה רבינו תיקן את נח ואמר **מחני נא** אותיות **מי נח** קיבל עליו לתקן את נשמת נח לכך לא נזכר בפרשה.
ואתה תצוה וסמך ליה **נחשת** שסיים בו הפרשה הקודמת. רמז שהיה משה ניצוץ שלישי מן הבל, וזהו **נחשת** ואתה. וזהו **נפישת** **מבני אדם הוצק חן**, רצה לומר דיופי של משה היה משני כוחות מבני אדם היינו משת והבל. שנית **הוצק חן** זה נח. (מנחת יehודה בשם מגלה עמוקות אופן קכב)

מחני נא מספרך אשר כתבת – אשר בגימטריה **תצוה** (501) (מדרשו של ש"ס)
מספר הפרשיות שמשה רבנו אינו מופיע בהן, הוא שמונה עשרה. שתיים עשרה פרשיות בספר בראשית, וכן שש פרשיות נוספות 'תצוה' 'עקב' 'ראה' 'שופטים' 'כי תצא' 'ניצבים'. והדבר נרמז במילים '**מחני נא מספרך אשר כתבת**', המונה שמונה עשרה אותיות כנגד שמונה עשרה הפרשיות שנמחה שמו מהן. פרשיות אלו גם נרמזות באותיות המילים '**אשר כתבת**' – א', אתם ניצבים. ש', שופטים. ר', ראה. כ', כי תצא. ת', תצוה. ב', בראשית הספר. ת', עקב תשמעון. (מדשן ביתך) **ואתה תצוה** בגימטריה **בראשית** (913) גם בחומש בראשית משה רבינו לא מופיע. (מדשן ביתך בשם ר' נחמן שטרנפלד)

ויקחו אליה שמן זית נד – יש מצוה שהיא מגינה לעולם כמו סגולת התורה שמגינה גם בעידנא דלא עסיק בה, והיא מצות הצדקה. דעשיר שמספיק לתלמיד חכם ללמוד (תמכין דאורייתא) הנה יש לו חלק בתורתו, והמצוה הזאת כתורה דמאי שמאירה ומגינה לעולם. ובוזה יתבאר הפסוק **ויקחו אליה** לשון קנין בכסף, היינו יקנו בקנין כספם, **שמן זית** רמז לתורה שנקראת שמן זית כידוע, [הנה התורה נקראת אור דכתיב (משלי ו גג) **פי נר מצוה ותורה אור** ונתנה בארבעים יום וזה נרמז בתיבת **למאור** שהוא **לאור מ'** כלומר אור שניתן בארבעים יום. ב.א.ה. תצוה] **נד** הם כ"ז אותיות התורה (כ"ב אותיות וכן מנצפ"ך) **כתית למאור** העשירים הסוחרים המכתמים רגליהם במסחר בכדי **למאור** להספיק למאור התורה. ועי"ו **להעלות נר תמיד** רצונו לומר הגם שהמצוה נקראת נר שאינו מאיר רק לפי שעה, עם כל זה אותו הנר יהיה **נר תמיד**, שיגן לעולם כמו התורה. (בני יששכר בשם מהר"י מטראני)

שמן זית נד – שמן רומז לחכמת התורה, והוא צריך שיהיה נד, היינו ללמוד תורה"ק בלא שום פניות וקנטורים רק נד לשמו יתברך. (אמרי חיים)

חמשה חומשי תורה כנגד המנורה נאמרו. בראשית וכו' בפסוק זה שבעה תיבות כנגד שבעה נרות. ואלה שמות וכו' י"א תיבות כנגד י"א כפתורים. ניקרא וכו' ט' תיבות כנגד ט' פרחים. נידבר וכו' י"ז תיבות כנגד גבהה של מנורה שהיא י"ז טפחים ומשהו ואף על פי שבמנחות חשיב להו י"ח כיון שהאחרון חסר לכך לא נכתבה תיבה. אלה הדברים וכו' כ"ב כנגד כ"ב גביעים. (עקידת יצחק שער מט)

שאלות

- א. ופר חטאת תעשה ליום על הפפרים וחתאת על המזבח בכפר עלי ומשחת אתו לקדשו. (כט לו) האם המזבח זקוק לכפרה, מה בכפר עלי.
- ב. עלת תמיד לדתיתכם פתח אהל מועד לפני י-הנה. (כט מב) כיצד הקריבו ישראל עולות וזבחים כשהלכו במדבר בזהו ילל ישמן ומאין היה להם יין ושמן זית בכל יום לנסכים.
- ג. וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אתם לכהן לי לקח פר אחד בן בקר ואילים שנים תמימים. (כט א) פרש"י - פר אחד לכפר על מעשה העגל, שהוא פר. וקשה שהרי עדיין לא חטאו בחטא העגל.
- ג. והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה ארג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע. (כח לב) למדו חז"ל (יומא עב.) המקרע בגדי כהונה לוקה, שנאמר: 'לא יקרע'. לכאורה למה לנו לאו מיוחד של 'לא יקרע', הלא גם בלא לאו זה יש איסור לקרוע בגדי כהונה - מן הפסוק (דברים יב ד) לא תעשו כן לי-הנה א-להיכם. שהרי בגדי כהונה אינם גרועים מעצי הקודש, שהשווה דבר של קודש בדרך השחתה - לוקה. (פסחים מח.)
- ד. ומלאה בו מלאת אבן ארבעה טורים אבן טור אדום פטדה וברקת הטור האחד. (כח יז) מה הטעם שחלק מהאבנים בחושן היו אבנים יקרות מאוד וחלק היו אבני חן זולות.
- ה. אין סמיכה בקרבנות ציבור. מה הטעם שסומכין על שעיר המשתלח, ועל פר העלם שלושה מן הסנהדרין סומכין עליו. אע"פ שהם קרבנות ציבור.
- ו. ראה בפרשה שאין עושים שררה על הציבור פחות משנים.
- ז. ואמה תצנה את בני ישראל ויקחו אליה שמן זית ופר תמיד. (כו כ) ובמדרש פתית זה בית המקדש הראשון שעמד ת"י שנה ובית המקדש השני ת"כ שנה, והמדרש הזה ירמוז לשני בתי המקדש. לכאורה היה ראוי לרמוז על בית המקדש השלישי.
- ח. ועשית ציצן זהב טהור ופתחת עלי פתחי חתם קדש לי-הנה. (כח לו) בפסוק זה רמזים "שלישה מפתחות בידו של הקדוש ברוך הוא שלא נמסרו ביד שליח". וסימנך חתם.
- ט. ושחת את הפר לפני י-הנה פתח אהל מועד. (כט יא) קי"ל - אתין וגמין - ריבויים. מה בא לרבות ושחת את הפר, הול"ל ושחת הפר. וכן (כט כ) ושחת את האיל.
- י. ולקחת את שמן המשחה ויצקת על ראשו ומשחת אתו. (כט ז) אהרון הכהן נמשח בשמן המשחה פעמיים. פעם אחת ככהן גדול ופעם אחת ביד עם בניו מדין כהן הדיוט. דכתיב (כט כא) ולקחת מן הדם אשר על המזבח ומשמן המשחה והזית על אהרן ועל בגדיו ועל בניו ועל בגדי בניו אתו וגו'. מה הטעם שנמשח פעמיים. הלא הכהונה הגדולה כבר כוללת בתוכה את הכהונה הפשוטה. האם יש יתרונות מסויימים שיש בכהן הדיוט על פני כהן גדול?
- כ. והטור הרביעי מרשיש שהם וישפה מוסבת משבצות זהב במלאתם. (לט יג) ישפה בגימטריא בנימין בן יעקב (396 עם הכולל) (בעה"ט) שהאבן של בנימין היא ישפה. צאו וראו מה עשה נכרי אחד לאביו באשקלון, ונדא בן נתניה שמו. בקשו ממנו חכמים אבנים לאפוד בששים ריבוא שקר, ורב פהנא מתני בשמונים ריבוא, והיה מפתם מונח פתח מראשותיו של אביו, ולא ציערו. לשנה האחרת נמן הקדוש ברוך הוא שקרו, שגולדה לו פרה אדמה בעדרו (קידושין לא.) במה זכה דווקא שבט בנימין שילגלג על ידם שדווקא האבן שלהם תהא חסרה, ויתפרסם הענין יותר משאר השבטים.
- ל. והיה על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקדשים אשר יקדשו בני ישראל לכל מהגת קדשיהם והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני י-הנה. (כח לה) ציצן מכפר על עזות פנים (וזכחים פח:) שנינו במשנה (אבות ה כ) הוא היה אומר: עז פנים לגיהנם, ובשית פנים לגן עדן. היה רצון מלפניה יי א-להינו, שתבנה עירך במהרה בגימנו, ומן חלקנו בתורתך. מה הקשר בין שני עניינים אלו - עזות ובושת הפנים ובנין בית המקדש?
- מ. ושמרת אתו על פתיל תכלת והיה על המצנפת אל מול פני המצנפת יהיה. (כח לו) משמע שהציץ היה על התכלת. ואילו לקמן כתיב (לט לא) ונתנו עלי פתיל תכלת לתת על המצנפת מלמעלה משמע שהפתיל תכלת היה על הציץ.
- נ. ועשית מזבח מקטר קטרת עצי שטים תעשה אתו. (ל א) מזבח ר"ת מחילה זכות ברכה חיים. והוא מכפר על עוונותיהם של בני ישראל. (תנחומא שמות כז י) לשם מה היו צריכים במקדש שני מזבחות, זהב ונחושת.
- ס. תנו רבנן: כיצד סומך הדבך? עומד בצפון ופניו למערב, והסומך עומד במזרח ופניו למערב, ומניח שפתי ידיו בין שפתי קרנות של זבח, ובלבד שלא יקח דבר חוצץ בינו לבין הדבך, ומתנדב. (יומא לו.) מי פטורים מסמיכה בעת שמביאים קרבן.
- ע. באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יצא אתו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני י-הנה (כו כא) פרש"י - מן לה מדתה, שתהא דולקת מערב עד בקר (יומא טו"ו ע"א). וישערו חכמים חצי לג, ללילי טבת הארץ, וכן לכל הלילות; ואם יתמך אין בך פלוג. האם ייתכן שהיו זורקים את השמן שנותר בלילות הקצרים שכן חצי לוג היתה מידתו בין בקיץ בין בחורף.
- ע. ואלה הקדשים אשר יעשו חשן ואפוד ומעיל וכתנת משבץ מצנפת ואבנט (כח ד) הקדים הכתוב ואמר חשן ואפוד ומעיל, היה ראוי להקדים ולומר ועשית חשן ומשפך (הנאמר בפסוק טו) ואח"כ ועשו את האפוד (הנאמר בפסוק ו) מה הטעם שהפך את הסדר.
- פ. שלמה המלך בשעה שרצה לבנות את בית המקדש שאל את אשמדאי היכן מצוי השמיר (גיטין מח:). מה הטעם שלא שאל שלמה המלך באורים ותומים.
- פ. ואמה הקרב אליה את אהרן אחיה ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהן לי אהרן נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בני אהרן. (כח א) לאחר שכתב את אהרן אחיה ואת בניו אתו לשם מה צריך לפרט נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר בשמותיהם הלא כבר נאמר בניו. והוא בא למעט.
- צ. את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. (כט לט) בפרשת פנחס כתיב (כמדר כח ד) את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. ולא כתיב האחד.
- ק. ואמה תדבר אל כל חקמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהן לי. (כח ג) מה הטעם שבציוריו עשיית בגדי הכהונה נאמר חקמי לב ואילו בציוריו של עשיית המשכן לא נכתב חקמי לב.
- ק. והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בבקר בהיטיבו את הנרת וקטירנה. (ז) מה הטעם שבקטורת כתיב בבקר בבקר, ובקרבן תמיד לא הזכיר אלא בבקר אחד. שנאמר (כט לט) את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים.
- ר. והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה ארג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע. (כח לב) למדו חז"ל (יומא עב.) המקרע בגדי כהונה לוקה, שנאמר: 'לא יקרע'. מה הטעם שכתבה התורה לאו זה דווקא לגבי המעיל. והוא הדין בכל בגדי הכהונה.
- ש. ולקחת את שתי אבני שהם ופתחת עליהם שמות בני ישראל. (כח ט) משמע שהשמות היו על האבנים, ולקמן כתיב (כח כא) והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שטים עשרה על שמותם. משמע שהאבנים היו על השמות. הא כיצד?
- ת. והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בבקר בהיטיבו את הנרת וקטירנה. (ז) כיצד היה אהרון מכבה את אש המנורה דאמרינן (משנה תמיד ג ט) אפילו מצאן דולקין מכבין ומדשנן. וקי"ל (יומא מו:) המכבה אש ממנורה ומחתה חייב.
- ת. ומגבעות תעשה להם לכבוד ולתפארת. (כח מ) מה הטעם שעל ידי המגבעות היה לכהנים כבוד ותפארת.

תשובות

- א. אבק גזל נחשבת מתנה שניתנה בעל כרחו של הנותן. בשעה שאמר הקב"ה להביא נדבה למשכן, היו מישאל ונחמיה נדבה אך לא מרצון שלם כי אם מפני הבושה. מאחר וכולם הביאו כדי למנוע אי נעימות הביאו גם הם את מתנתם. מאחר והמזבח קבל גם מתנות אלו הרי דבק בו אבק גזל והוצרך גם הוא לכפרה. (מעם לועז)
- ב. בארה של מרים היתה מעלה להם מיני דשאים, מיני זרעונים, מיני אילנות (שה"ש רבה ד יב). א"נ מה שלקחו מתגרי עכו"ם. (פרדס שמאי) *
- ג. גלוי וידוע לפני המקום שיעשו את העגל לפיכך הקדים וציווה על זה. (טעמא דקרא)
- ג. גרמא בקריעה גם כן אסור. החידוש בלאו של 'לא יקרע' הוא שאסור אף לגרום לבגדי הכהונה להיקרע, ולא רק במעשה בפועל. (כמוצא שלל רב בשם רבי יוסף ראזין הגאון מרוגוטשוב)
- ד. דין פרוטה כדין מאה (סנהדרין ח). – דהא חושן מכפר על הדינין. רמז שיהיה לדיין שידון בשווה משפט של פרוטה כמאה מנה. (עקידה)
- ה. הלכה למשה מסיני – שאין בציבור אלא שתי סמיכות שעיר המשתלח ופר העלם של ציבור. (רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ג ה"י)
- ו. **והם יקחו את הנהב** (כח ה) אין עושין שפרות על הצבור פחות משנים. מנא הני מילי? אמר רב נחמן, אמר קרא: **והם יקחו את הנהב** (גו' בב"ב ח). **והם יקחו**. ואין הם פחות משנים. (רבינו גרשום). הקופה אינה נגבית בפחות משנים שאין עושים שורה על הצבור במזון בפחות משנים (רמב"ם מתנות עניים פ"ט ה"ה, שו"ע יו"ד רנ"ו ג) (עבד המלך) *
- ז. זמנם של שני בתי המקדש היה קצוב, ולפי ששניהם עתידים ליחרב ולהיותם מרמס לכך נאמר הרמז בשניהם בלשון **פתית** שהוא לשון כתישה ומרמס אבל הבית השלישי העתיד אע"פ שלא בא בחשבון לפי שאין זמנו קצוב הנה נרמז במלת **למאור** והוא כלשון (ישעיה ס) **קומי אורי כי בא אור** והוא הבטחה בבית השלישי בחזרת השכינה אבל הוא עומד לעד לעולם לכך אמר **לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד** כלומר כי מעלתו תמידית ושוב אינה פוסקת. (רבינו בחיי)
- ח. **חיה תחית המתים מטר ר"ת חתם**. אמר רבי יוחנן: שלשה מפתחות פידו של הקדוש ברוך הוא שלא נמסרו ביד שליח, נאלו הן: מפתח של גשמים, מפתח של סני, ומפתח של תחית המתים. במעשר אורי: אף מפתח של פרנסה. (תענית ב:) וזה נרמז בפסוק בפרשתנו: **פתוחי המפתחות של חתם של שלושת הדברים הללו, קדש לי-הנה הם רק בידי בורא עולם**. וכן ר"ת **מפתח** – מטר פרנסה תחית המתים חיה (יולדת). ומפתח של פרנסה כלול במפתח של הגשמים. (קול אליהו – הגר"א) *
- ט. טריפה קמ"ל לרבות שאם שחט ונמצא שהיה טריפה היה שוחט פר אחר. וכן באיל. (תוס' השלם)
- י. ירושה ככהן גדול אינה נוהגת לכל בניו אלא רק לאחד מהם, שהרי רק כהן גדול אחד מכהן. לעומת זאת הכהונה הפשוטה עוברת לכל בני כהן. וכן את הכהן הגדול ניתן להעביר מכהונתו כשעושה מעשים שאינם ראויים. משא"כ ככהן הדיוט בין אם הוא ראוי ובין אם לא תמיד ישאר כהן. כדי שיזכה גם אהרן לאותן יתרונות היה צריך להמשיח גם במשיחת הכהנים הפשוטים. (אזנים לתורה)
- כ. כיבוד אב ואם אצל בנימין לא נפגמה לעומת שאר האחים שהשתתפו במכירת יוסף ונגרם על ידי כך צער ליעקב אביהם. ומעשה זה נזכר לדורות שממנו לומדים כמה גדול הוא כיבוד אב ואם ומה גדול שכרה של מצוה זו. (אזנים לתורה)
- ל. לימוד תורה צריך שיהיה עז פנים, כדקתני (אבות ה ב) **ולא הפנישן למד**, אבל לעתיד לבוא תמלא הארץ דעה את ?-הנה ולא נצטרך עזות אפילו בלימוד התורה. ומשום שאמר תחילה עז פנים לגיהנם ובתורה צריך עזות פנים, יהי רצון שתבנה עירך ותשיב עבודת בית המקדש למקומה, ואז תבטל העזות מכל וכל. (תוס' רעק"א שם בשם תשובת רד"ך בית כ"ד) *
- מ. מקיף היה הציץ מאוזן לאוזן, כמו שדרשו חז"ל ובאמצעותו היה נקב ובו הכניס הפתיל וכפלו כלפי ראשו עד ערפו ושם קשרו לאותן ב' חוטין שהיו בציץ כמו שהיה קושרו לעורפו יחד. שלפעמים לא היתה מחזיקה אותה קשריה של אחורי האוזן ונמצא הציץ נופל בין פניו ולולו אותו הפתיל. כשהכניס את הפתיל בנקב הציץ נמצא שצדו האחד של הציץ וצדו השני תחת הציץ על בשר המצח ונמשכין החוטין מעל ראשו על העורף. (ר' יהודה החסיד)
- נ. נפש האדם מתכפרת על ידי מזבח הזהב שעליו הקטירו את קטורת הסמים, וגוף האדם היה מתכפר על ידי מזבח הנחושת שעליו היו מקריבים קרבנות. וכשם שהזהב יקר מן הנחושת כך הנפש יקרה מן הגוף. וכשם שהגוף אוכל כך גם במזבח הנחושת היו קרבנותיו למאכל. וכשם שהנפש והנשמה אינם נהנות אלא מן הריח, כך גם במזבח הזהב לא היו מקריבים בו אלא קטורת סמים שעשוי לריח. (מדרש תדשא פ"א, נתיבות דעת)
- ס. סומא פטור מסמיכה – וכן חרש שוטה וקטן, עבד אשה ונכרי וכן אין השליח סומך שאין סמיכה אלא בבעלים. (רמב"ם הל' מעשה הקרבנות ג ח)
- ע. עובי הפתילות היה משתנה – כדאמרין (יומא כג.) מבלאי מקנסי הפתנים ומקמיעין וקבן היו מקליקין. וכן במסכת סוכה (נא.) מבלאי מקנסי כהנים ומקמיעין, מקבן היו מקמיעין, וקבן היו מקליקין – לעשות הפתילות במקדש. ולפי קיצור הלילות היו עושים פתילות גסות שלא ישאר מן השמן למחרת. (דעת זקנים, הרא"ש) בתקופת תמוז שהלילות קצרים עושה פתילות גסות ובתקופת טבת שהלילות ארוכים עושה פתילות דקות. (מושב זקנים) *
- ע. עיקר הוא האפוד לכך הקדימו – כי החושן היה תחת האפוד כמין שוליים והאפוד הוא עיקר הבגד, על כן הקדימה הפרשה האפוד לחושן במעשה. ומה שהזכיר תחילה את החושן לפני האפוד היה זה בגלל מעלת שם המפורש שהנקרא אורים ותומים שהיו נותנים בין כפלי החושן. (רבינו בחיי)
- פ. פסקו האורים ותומים משעה שפסקו נביאים הראשונים שמואל דוד. א"נ אין מגלים האורים ותומים מה שהאדם יכול לדעת מאחר. (הרא"ש)
- פ. פנחס בא למעט – דהו"א שהוא בכלל בניו משום דבני בניו הרי הם כבנים (יבמות סב:), וזה כמ"ד לא נתכהן פנחס עד אחר מעשה זמרי. (פנחס רזא) *
- צ. ציווי לדורות שיקריבו קרבן תמיד בכל יום בפרשת פנחס לכך כתיב את הפקש **אחד**. כאן איירי במלואים היינו בעת שהתחנך המזבח ולא סגי שיהא סתם מיוחד, אלא בעי שיהא מיוחד שאין דוגמתו בעולם משום דדבר התחליי בעי שיהא בתכלית המהודר שאפשר להימצא. **האחד** מרמז שמויחד ביותר בכשרותו ובהידורו שהיה כאן ההתחלה. (פרדס שמאי) *
- ק. קדושתם של בגדי הכהונה עולים על בנין המשכן. מאחר ובציץ נכתב **קדש לי-הנה** ובכפלי החושן הוטמן שם ה' המפורש המלא, הכולל ע"ב אותיות, השכינה ורוח הקודש שרו על הכהן הגדול בשל קדושת האורים ותומים שהיו קבועים בבגדי הכהונה, מכיוון שכך היו צריכים האומנים לכוון לבם יותר בעת עשיית בגדי הכהונה בכוונות נעלות יותר ולשם כך היו צריכים להיות **תקמי לב**. (אזנים לתורה)
- ק. קודמת הקטורת לתמיד של שחר, לפיכך כתיב בה **בפקר בפקר**. (רבינו בחיי)
- ר. רובו פתוח הו"א כפתוח כולו דמי כדאשגחן לגבי ציצית (או"ח סימן י סעיף ז) והו"א דאין חייב הקורע דהוי כאילו קרוע כולו קמ"ל. וכל שכן באחריו. א"נ לפי שהמעיל היה סדוק (מופרד) כולו עד למטה ולא היה מחובר אלא כנגד פיו ולכך נקרא בנקל כשלושבו לכך הזהירה תורה כאן שיהיה בזה. (טעמא דקרא) *
- ש. שקועות היו האותיות בתוך האבנים ונמצא בולטות מבפנים למעלה מן השמות הילך והילך מן האותיות. לפי זה תמצא את השמות על האבנים ואת האבנים על השמות. (דעת זקנים) *
- ת. תיקון מצווה שאני – כיון שהמצווה לא תקויים באופן אחר התירה התורה לכבות באופן זה. וכן לפי שכבר נעשתה מצוותה פסק האיסור הקודם דלא שייך אלא בזמן מצוותה. (פנחס רזא – רזא דמאיר) *
- ת. תפילין היו נראים ביחד עם המצנפת ובתפילין כתיב (יחזקאל כד יז) **פארה תבוש עליה** ומבואר (מו"ק טו.) דאלו התפילין. ואמרו חז"ל (זבחים יט.) שערו היה נראה בין ציץ למצנפת ששם מניח תפילין, וכיון שהתפילין היו נראים ביחד עם המצנפת הרי זה לכבוד ולפארת. (טעמא דקרא) *

מקורות / חידודים *

- ב. **עלת תמיד לדלתיכם** - יעשה ככה בבואם אל ארץ כנען. כי לא הקריבו עולות רק חמשים יום במדבר סיני. וזהו (במדבר כו ו) **עלת תמיד העשיתם בזה סיני**. כי המשכן הושם בתחתית ההר בקצה המחנה. כי מעורבים היו השבטים. כי באחד לחדש השני החלו לדעת מספר כל שבט ושבט לעשותם דגלים ואחר שנסעו דרך שלשת ימים מהר סיני. היה הארון נוסע בתוך המחנות. וכן היה חונה בתוך המחנות. ועל דרך הסברא לא הקריבו ישראל עולות וזבחים רק בסיני לבדו. ויום הכפורים בשנה השנית. כי כן כתוב על עבודת אהרן (ויקרא טז לד) **ויעש כאשר צוה י-הוה את משה**. וכן כתוב (עמוס ה כה) **הזבחים ומנחת הגשמים לי במדבר ארבעים שנה בית ישראל**. כי ישראל עמדו במדבר בתהו ויליל וישימון כמו שמנה ושלישים שנה. ומאין היה להם בכל יום חצי הין שמן זית גם כן יין ואיך יוליו עמם כמו ארבעה עשר אלף הין. ומאין היה להם. שני כבשים בני שנה בכל יום. ותוספת בשבת ובמועדים ואין טענה ממלת אנחנו ובעירנו. כי בקדש היו ושם בישוב קנו ובזאת השנה שללו מדין וארץ סיחון ועוג ויהי לכלם מקנה רב. והנה פירש טעם למה נקרא אהל מועד. (אבן עזרא)
- ו. **אין עושין שררות על הצבור פחות משנים** - באיזה מקרה מינו שני גבאי צדקה כשרים ולא מועיל וחשיב כאדם אחד. כבר ביארנו שאין עושין שררה על הצבור פחות משנים בדבר שבממון הא כל עסקי ממון שאין בו שררה ממנין בו אפילו אחד מעתה גבאי צדקה שבידם למשכן הואיל ויש כאן שררה אין ממנין בה פחות משנים אבל כל שאין בידו למשכן או שאר צדדין שבשררה ואין שם אלא צד נאמנות כגון גזבר שאינו בה אלא נפקד ממנין בה אפילו אחד וכל שאין ממנין בה פחות משנים אין ממנין בה שני אחים ששני אחים כאחד הם חשובים. (המאירי - בב"ב ח:)
- ח. **במערכא אמרי: אף מפתח של פרנסה, דכתיב: (תהלים קמח, טז) 'פותח את ידך' וגו'.** הקשה הרב פרשת דרכים (דרוש כ"א) ממה שאמרו במציעא (בבא מציעא פו:): משום דכתיב (בראשית יח, ח) **וַיִּקַּח קַמְחָה וְתֹלֵב' על ידי עצמו, נתן לו הקב"ה על ידי עצמו, דכתיב (שמות טז, ד) 'הִנְנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם' אבל מים שנתן על ידי אחרים דכתיב (בראשית יח, ד) 'וַיִּקַּח נָא מִעֵט מִיָּם' נתן על ידי משה רבינו ע"ה, שמע מינה אם היה מביא המאכל על ידי שליח היה נותן לבניו על ידי שליח, ואיך יתכן זה? והלא הפרנסה מוכרחה שתהיה ביד השי"ת! עיין שם. ונראה לי בס"ד אין הכי נמי בדרך אקראי אפשר שתהיה הפרנסה על ידי שליח כמו שמצינו שבדרך אקראי ניתן מפתח הגשמים ואחר כך מפתח תחיית המתים לאלהיה זכור לטוב. ואין להקשות על זה ממה שאמרו רבותינו ז"ל על פסוק (דברים לב, יג) **וַיִּנְקְחוּ דְבַשׁ מִסְּלַע וְשֶׁמֶן מִחֲלִמִישׁ צוּר'** שהיה זה על ידי מלאך, דאין זו פרנסה לכללות ישראל אלא של קטנים ויחידים, ומערכאי איירי בפרנסה כוללת לרבים שהוא לכל חי. (כן יהודיע - תענית ב ב)**
- ל. **הציץ מכפר על עזות פנים** - כי מי הוא זה אשר יראה כהן בגדולתו וציץ הזהב אשר השם המפורש חקוק בו עומד על מצחו שלא יכבוש פניו בקרקע מהביט אל הא-להים ומשם יוקח מוסר השכל לכל איש שלם וחכם כי אין ספק כי שם י"י נקרא עליו וראוי לירוא מפניו. (עקידת יצחק נא א) הרי התבאר לנו שהציץ היה מונע את עזות הפנים ומכפר עליו. וזו כוונת המשנה שהוסיפה לאחר עז פנים לגיהזם, ובשפת פנים לגן עדן. יהי רצון שתקנה עירך במהרה בגמיונו, וכו' שכן אז יעמוד שוב הכהן הגדול וישמש בציץ שעל מצחו ועל ידי זה יכנע לבבו וימנע מעזות פנים ויכפר עליו. (כמוצא שלל רב בשם מעשי למלך עך הרמב"ם הל' כלי המקדש פ"ח ה"א)
- ע. **מערב עד בקר ואם ינתר אין בקד קלום.** פרש"י במסכת זבחים (יא): דלא היו זורקין השמן בבוקר אלא שהיה דולק ביום עד שנגמר השמן. וכן הוא הכוונה ברש"י כאן מה שכתב **ואם ינתר וידלוק ביום אין בקד קלום**. (פרדס שמאי)
- א"נ אי לא הוה אמר כן אלא בגניו, הוה אמינא החשובים, לכך חזר להזכירם בגני אהרן לומר שכולם שווים. (אמרי נועם)
- ואת בגני מקריב והלשונות פתגם. (כ"ט ח) אמר רבי שמעון בן לקיש פינחס הוא אליהו. (ילקוט"ש פר' פנחס) **תשבי בגימטריא מקריב (712)**, רמז אליהו המלשיני מזרע אהרן היה, והוא פנחס. (תוס' השלם)
- פ. ואפילו למאן דאמר כבר נתקנה פנחס (זבחים קא): בא לומר שעיקר העבודה בבנים אלו. (פענה רזא)
- צ. **את הפכש אחד** - היה לו לומר האחד אבל בא לרמוז שהיו עסוקין בתמיד שלש עשרה כמנין אחד ולכך אמר **את הפכש אחד** לרמוז את הכבש של אחד, כלומר לשם ה' אחד. ובסדר ואתה תצוה (שמות כט) אמר **את הפכש האחד**, המיוחד שבעדר. (רבינו בחיי - במדבר כח ד). הכא כתיב **האחד** שעולה י"ח. רמז ל"ח ברכות שבתפלה שתקנו כנגד תמידין והתם כתיב **אחד** דמנין אחד היו כהנים עסוקים בתמיד לפעמים כדאיתא במסכת יומא. (בעה"ט)
- ר. מלבושים שהם פתוחים מן הצדדין למטה ויש להם ד' כנפות לצד מטה ולמעלה הם סתומים אם רובו סתום פטור ואם רובו פתוח חייב. (או"ח סימן י סעיף ז)
- המעיל כולו תכלת וחוטיו כפולין שנים עשר ופיו ארוג בתחילת אריגתו ואין לו בית יד אלא נחלק לשתי כנפים מסוף הגרון עד למטה כדרך כל המעילים ואינו מחובר אלא כנגד כל הגרון בלבד והקורע פי המעיל לוקה שנאמר **'לא יקרע'** והוא הדין לכל בגדי כהונה שהקורען דרך השחתה לוקה. (רמב"ם הל' כלי המקדש ט ג)
- ש. כונה מיוחדת היתה שכל שבט היה לו אבן מיוחדת לו, אודם היה שייכות לאובן, פטדה שייכות לשמעון וכן לכולם. וזה שאמר הכתוב **והאבנים תהיין על שמות בני ישראל** פירוש האבנים היו לפי שמות השבטים פירוש שכל מין אבן היה שייכות עם השבט. (פרדס שמאי ע"פ רבינו בחיי)
- ת. ואין לתרץ משום דעשה דהטבת הנרות דוחה לא תעשה דהרי קי"ל (זבחים צז): דאין עשה דוחה לא תעשה שבמקדש. (רזא דמאיר)
- ת. **לכבוד ולתפארת** אם נתגדלו מידותיו של כהן גדול כשנמשח, כאשר משחו את בגדי הכהונה נתגדלו גם הם כמידת הכהן הגדול. וזהו **לכבוד ולתפארת** כי ה' פעל במופת מופלא חוץ לדרך הטבע. (תפארת יהונתן)

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
התשובות אינם להלכה למעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה
לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל
ramnadlan018@gmail.com
לקבלת העלון במייל ניתן לפנות לכתובת